

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania M. D.
od decyzji Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Województwie Podkarpackim
o ustalenie stopnia niepełnosprawności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 21 stycznia 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego
w Krośnie z dnia 19 grudnia 2024 r., sygn. akt IV Ua 44/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Krośnie) na rzecz radcy prawnego T.F. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem pomocy prawnej udzielonej odwołującej się w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krośnie, wyrokiem z dnia 19 grudnia 2024 r., zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 4 lipca 2023 r. w pkt I oraz poprzedzające go Orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Podkarpackim w Rzeszowie z dnia 2 stycznia 2023 r., a także Orzeczenie o Stopniu Niepełnosprawności z dnia 31 października 2022 r.

Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności dla Miasta Krosna w pkt III w ten sposób, że zaliczył wnioskodawczynię M. D. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z symbolem przyczyny niepełnosprawności 05-R na stałe, a w pozostałym zakresie zarówno apelację jak i odwołanie oddalił.

Sąd pierwszej instancji argumentował, że biegły z zakresu neurologii i rehabilitacji jednoznacznie ustalił, że wnioskodawczynię należy zaliczyć do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności ze względu na choroby narządów ruchu. Natomiast w opinii wydanej przez biegłych z zakresu chorób wewnętrznych, psychiatrii i psychologii wnioskodawczyni została uznana za osobę niepełnosprawną w stopniu lekkim.

Sąd Okręgowy uznając, że przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu ortopedii jest konieczne do rozpoznania istoty sprawy o ustalenie stopnia niepełnosprawności u wnioskodawczyni dopuścił taki dowód w postępowaniu apelacyjnym. Biegły sądowy specjalista chirurgii urazowej i ortopedii w opinii z dnia 24 kwietnia 2024 r. jednoznacznie ustalił, że wnioskodawczyni z uwagi na posiadane schorzenia narządu ruchu jest osobą niepełnosprawną i w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy zaliczył ją do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z przyczyn ortopedycznych. Biegły określił symbol przyczyny niepełnosprawności jako 05 - R - upośledzenie narządu ruchu. Jednoznacznie biegły określił również, że orzeczenie niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym z uwagi na schorzenia narządu ruchu ma charakter stały. W ocenie Sądu odwoławczego, opinia biegłego lekarza specjalisty z zakresu ortopedii rzetelnie opisywała i oceniała stan zdrowia wnioskodawczyni w zakresie ustalenia stopnia jej niepełnosprawności.

Postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd Okręgowy doprowadziło do ustalenia, że umiarkowany stopień niepełnosprawności ma charakter stały. Jednocześnie – w ocenie Sądu - schorzenia występujące u wnioskodawczyni, określone kodem niepełnosprawności 02-P nie wpływają na ustalenie u wnioskodawczyni umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Natomiast żądanie wskazania konieczności stałej lub długotrwałej opieki i pomocy

innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji nie zostało wykazane w postępowaniu dowodowym.

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik wnioskodawczyni, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w części. We wniosku o przyjęcie sprawy do rozpoznania wskazano na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do merytorycznego rozpoznania.

Przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Oczywiście naruszenie prawa powinno być zatem rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Skarżący jest w tym zakresie zobowiązany do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że ustawodawca dokonuje szczegółowej charakterystyki zasad zaliczania do poszczególnych stopni niepełnosprawności. I tak, zgodnie z art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

(tekst jednolity: Dz.U. z 2025 r., poz. 913), niepełnosprawność jest trwałą lub okresową niezdolnością do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Ustawodawca charakteryzuje zatem niepełnosprawność za pomocą trzech elementów: 1) biologicznego (zdrowotnego) w postaci naruszenia sprawności organizmu, 2) społecznego, pojmowanego jako niezdolność do wypełniania ról społecznych i 3) ekonomicznego (zawodowego), będącego szczególną postacią niezdolności do wypełniania ról społecznych, jaką jest niezdolność do pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2018 r., I UK 255/17, LEX nr 2508633), ale nie chodzi o niezdolność do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2025 r., poz. 1749), lecz jako niezdolność do wykonywania zatrudnienia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 386/02, OSNP 2004 Nr 12, poz. 213 oraz z dnia 28 stycznia 2004 r., OSNP 2004 Nr 19, poz. 340). Oznacza to, że istotą niepełnosprawności jest niezdolność do wypełniania ról społecznych. Niezdolność, według potocznego rozumienia, oznacza brak siły umożliwiającej działanie lub brak możliwości działania (zob. A. Żak: Prawne pojęcie niepełnosprawności: Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2003-2004, s. 349 i cyt. tam orzecznictwo).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej do realizacji celów określonych tą ustawą ustalono trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany oraz lekki. Przesłanki wymagane do zakwalifikowania zainteresowanego do każdego z tych stopni zawiera art. 4 tej ustawy. Stosownie do art. 4 ust. 1 do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. W myśl art. 4 ust. 2 do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról

społecznych. Natomiast według art. 4 ust. 3 do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Analiza przesłanek określonych w każdym ze stopni niepełnosprawności (art. 4 ust. 1-3 ustawy o rehabilitacji zawodowej) wskazuje, że trzy elementy charakteryzujące niepełnosprawność, zawarte w definicji tego pojęcia (art. 2 ust. 10 ustawy), występują także w ramach poszczególnych stopni niepełnosprawności (zob. B. Korczyńska: Nowy system orzekania o niezdolności do pracy i stopniu niepełnosprawności, Kontrola Państwowa 1999, nr 4, s. 75). I tak: (-) element biologiczny (medyczny) występuje w stopniach znacznym i umiarkowanym, gdzie jest mowa o osobie "z naruszoną sprawnością organizmu" (art. 4 ust. 1 i 2) i w stopniu lekkim, gdzie mowa o osobie "o naruszonej sprawności organizmu" (art. 4 ust. 3); (-) element ekonomiczny określony został przez zaliczenie do stopnia znacznego i umiarkowanego osoby "niezdolnej do pracy albo zdolnej do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej" (art. 4 ust. 1 i 2), a do lekkiego osoby o "obniżonej zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną" (art. 4 ust. 3); (-) element socjalny przez zaliczenie do znacznego stopnia osoby "wymagającej, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji" (art. 4 ust. 1), do stopnia umiarkowanego osoby "wymagającej czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych" (art. 4 ust. 2), a do lekkiego osoby "mającej ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne" (art. 4 ust. 3). Co istotne, elementy te występują w każdym ze stopni niepełnosprawności z różnym nasileniem i w różnych konfiguracjach, aby w ten sposób wyodrębnić cechy odróżniające poszczególne stopnie od siebie i aby nadać im odpowiednią gradację.

Innymi słowy, poszczególne stopnie niepełnosprawności wymienione w art. 4 ust. 1-3 ustawy o rehabilitacji zawodowej różnią się między sobą konfiguracją trzech elementów (biologicznego, ekonomicznego i socjalnego) oraz ich natężeniem, czemu ustawodawca dał wyraz między innymi za pomocą spójników (funktorów), użytych w poszczególnych ustępach art. 4.

Uwzględniając powyższe uwagi ogólne na temat elementów składowych ustawowego pojęcia niepełnosprawności należy podkreślić, że orzekające w sprawie Sądy uwzględniły treść art. 278 k.p.c., z którego wynika, nakaz zasięgnięcia opinii biegłego (lub kilku biegłych) przez sąd wówczas, gdy dla rozstrzygnięcia sporu jest niezbędna wiedza "specjalna" czyli dostępna specjalistom w danej dziedzinie. Jednocześnie wykładnia tego przepisu akcentuje zakaz samodzielnego rozstrzygania przez sąd kwestii objętych "wiadomościami specjalnymi". Ustalenie niepełnosprawności wymaga wiadomości specjalistycznych, gdyż w ten sposób weryfikuje się subiektywną ocenę odnośnie do stopnia dysfunkcji, z którymi styka się ubezpieczony. Opinia biegłego podlega, jak inne dowody, ocenie według art. 233 § 1 k.p.c., lecz co odróżnia ją pod tym względem, to szczególne dla tego dowodu kryteria oceny, które stanowią: poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania sformułowanego w niej stanowiska oraz stopień stanowczości wyrażonych w niej ocen, a także zgodność z zasadami logiki i wiedzy powszechnej. Opinia ma przekonać sąd, orzekający w oparciu o przyjęte w opinii wnioski, a nie strony postępowania sądowego.

W podsumowaniu należy podkreślić, że dokonane przez Sąd Okręgowy mechanizmy wykładni prawa nie odbiegają od przedstawionego standardu. Z tych względów nie można doszukać się wskazanej podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, niezależnie od sytuacji faktycznej, w jakiej znajduje odwołująca się i dozy współczucia, jaką należy obdarzyć osobę dotkniętą określonym schorzeniem i ograniczeniami wynikającymi z tego tytułu.

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej odwołującej się w postępowaniu kasacyjnym, orzeczono w myśl art. 22³ ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz. U. z 2020 r. poz. 75) w związku z § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. poz. 764).

AGM

[a.ł.]